

LIETUVOS RESPUBLIKOS
GYVENTOJŲ PAJAMŲ MOKESČIO ĮSTATYMO NR. IX-1007
2, 8, 16, 17, 21 IR 37 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 12¹ STRAIPSNIU
ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto Įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo Nr. IX-1007 2, 8, 16, 17, 21 ir 37 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 12¹ straipsniu įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas siekiant augti palankios, bet kartu ir atskirų pajamų atžvilgiu neutralesnės mokesčių sistemos.

Atsižvelgiant į naujai atsirandančius finansų rinkų produktus bei siekiant užtikrinti pajamų, gautų iš investavimo į įvairius finansų rinkose siūlomus produktus, apmokestinimo neutralumą, taip pat įvertinus Lietuvos banko siūlomame kapitalo rinkos plėtros priemonių plane¹ pateiktą informaciją, kad, rinkos dalyvių nuomone, viena iš pasyvaus investavimo į finansinius produktus priežasčių yra sudėtingas pajamų iš tokių produktų apmokestinimo režimas, o investicinės sąskaitos įteisinimas matomas kaip vienas iš esminių mokesčių pakeitimų, kuris paskatintų naujų investuotojų pritraukimą ir investuotojų aktyvumą, taip pat Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. lapkričio 30 d. sprendimu patvirtintose Kapitalo rinkos plėtros gairėse² numatytą rekomendaciją įteisinti investicinės sąskaitos institutą, Įstatymo projekte siūloma peržiūrėti pajamų iš aktyvaus investavimo apmokestinimo sąlygas.

Taip pat įvertinus 2023 metų pradžioje Lietuvos banko atlikto investicinio gyvybės draudimo produkto platinimo tyrimo³ rezultatus, kurie parodė, kad dažnai klientui siūloma jo poreikių neatitinkanti gyvybės draudimo sutartis, taip pat nenurodoma, kad tiesioginiai ir netiesioginiai atskaitymai gali sudaryti nuo 20 iki 51 proc. sumokėtų draudimo įmokų, tačiau kaip vienas pagrindinių sutarties privalumų beveik visais atvejais pateikiama galimybė pasinaudoti GPM mokesčio lengvata, peržiūrimos atskiriems investavimo produktams taikomos pajamų mokesčio lengvatos. Pažymėtina, kad peržiūrėti lengvatas III pensijų pakopos pensijų fondams bei gyvybės draudimo produktams jau anksčiau ne kartą yra siūlęs Lietuvos bankas⁴. Anot Lietuvos banko, šios mokesstinės lengvatos prisideda prie investicinių paslaugų rinkos iškraipymo ir nėra efektyvios, gyvybės draudimo įmonės ir III pakopos pensijų fondai yra įgiję konkurencinį pranašumą, palyginti su kitomis finansų įmonėmis, dėl to gali nustatyti didesnius paslaugų mokesčius. Be to, gyventojų sprendimą naudotis produktais, kuriems galioja mokesstinė lengvata, gali lemti siekis pasinaudoti tik pačia lengvata, todėl su lengvata siejamas tikslas gali likti nepasiektas, juolab, kad pagal dabar esančią sąrangą gyventojai nėra skatinami toliau investuoti susigražinamą GPM dalį.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai ir rengėjai

Įstatymo projekto teikėjai – Seimo narių grupė (Seimo narė Gintarė Skaistė, gintare.skaiste@lrs.lt ir kt.). Įstatymo projektas parengtas atsižvelgiant į dalį LR Vyriausybės pateikto Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo Nr. IX-1007 2, 6, 8, 13¹, 16, 17, 18, 18², 20, 21, 24, 25, 27, 34, 35 ir 37 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 12¹ straipsniu įstatymo projekto turinio.

3. Dabartinis teisinis Įstatymo projekte aptartų teisinių santykių reglamentavimas

Pagal šiuo metu galiojančias Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo nuostatas, pajamos iš finansinių produktų (pvz., vertybinių popierių perleidimo pajamos, taip pat palūkanos už skolos vertybinius popierius, pajamos iš išvestinių finansinių priemonių ir kt.), jei minėtoms pajamoms netaikomos Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje numatytos lengvatos, apmokestinamos 15 procentų (arba 20 proc., jei viršijama 120 VDU dydžių suma) GPM tarifu. Pajamos apmokestinamos tuo mokesčiniu laikotarpiu, kuriuo jos gautos, o finansinių produktų įsigijimo išlaidas leidžiama atimti tik iš finansinių produktų pardavimo ar

¹ [36955_91fc34c23b45b9cd434ffba0d0b4653a.pdf \(lb.lt\)](#)

² [22535_imp_8b79df977ceec66c4f642425a960c743.elektroninio dokumento nuorašas \(lrv.lt\)](#)

³ [39962_7ec6e0f0108847c4083ee6b81fb04680.pdf \(lb.lt\)](#)

⁴ Pvz.:

https://www.lb.lt/uploads/documents/files/2018%2004%2030%20LB%20vertinimai%20ir%20pasiulymai%20del%20mokesciu%20pertvarkos_fin.pdf

kitokio perleidimo nuosavybės pajamų, nors mokestiniu laikotarpiu gautos pajamos iš finansinių produktų laikymo (pvz., palūkanos) apmokestinamos neatimant iš jų jokių išlaidų, kas atskirais atvejais reiškia, kad šios pajamos apmokestinamos net jei pardavus patį produktą patiriama nuostolių.

Pagal Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 21 straipsnį, gyventojas iš savo apmokestinamųjų pajamų gali atimti pagal investicinio gyvybės draudimo sutartį, taip pat į pensijų fondus sumokėtas sumas, per mokestinį laikotarpį neviršijančias 1 500 eurų. Pensijų įmokos į pensijų fondus, mokamos pagal Lietuvos Respublikos pensijų kaupimo įstatymo nuostatas (II pakopos pensijų kaupimas), iš pajamų atimamos tik tada, kai gyventojas jas moka kaip papildomas kaupiamąsias pensijų įmokas, yra didesnės negu 3 procentai šio gyventojų pajamų, nuo kurių skaičiuojamos VSD įmokos.

4. Naujos teisinio reglamentavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projektu siūloma keisti pajamų iš finansinių investicijų apmokestinimo tvarką, sudarant sąlygas gyventojams patogiau investuoti į įvairius finansų rinkose platinamus produktus, nustatant, kad apmokestinamas tik galutinis investavimo į įvairius finansinius produktus rezultatas – iš sąskaitos išsiimtos uždirbto pelno lėšos.

Kadangi kaip viena iš pasyvaus investavimo į finansinius produktus priežasčių įvardijamas sudėtingas pajamų iš tokių produktų apmokestinimo režimas, Įstatymo projekte siūloma supaprastinti galiojantį režimą įvedant naują priemonę – investicinę sąskaitą, kuri sudarytų galimybes nuolatiniais Lietuvos gyventojams vykdyti tęstines investicijas į tam tikrus vertybinių popierių biržose platinamus vertybinius popierius ar kitas nustatytas investavimo priemones, GPM mokant tik nuo gautos investicinės grąžos, kuri panaudojama ne reinvestavimui, o kitiems tikslams.

Siekiant, kad nauja priemonė norintys pasinaudoti gyventojai neprivalėtų atidaryti specialios tikslinės sąskaitos, t. y. nepriklausytų nuo kredito ar mokėjimo įstaigos sutikimo tokią sąskaitą atidaryti, ir kartu, kad sąskaitą būtų lengva administruoti, investicine sąskaita siūloma laikyti bet kurią gyventojų sprendimu mokesčių administratoriui deklaruotą sąskaitą, atidarytą Europos ekonominės erdvės valstybėje, EBPO valstybėje narėje ar valstybėje, su kuria Lietuva yra sudariusi ir taiko dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartį, įsteigtoje finansų įstaigoje ar mokėjimo paslaugas teikiančiame subjekte, kurios lėšas nuolatinis Lietuvos gyventojas naudoja tik investicijoms į Įstatymo projekto 12¹ straipsnyje nurodytus finansinius produktus. Jei gyventojas kaip investicines sąskaitas deklaruotų kelias sąskaitas, per šias sąskaitas gautų investicijų rezultatas būtų apskaičiuojamas bendrai.

Investicinę sąskaitą turintis gyventojas neprivalėtų visų investicijų atlikti per šią sąskaitą, pajamos iš investicijų ne per investicinę sąskaitą būtų apmokestinamos bendra galiojančia tvarka.

Gyventojų pajamų mokesčio įstatyme siūloma apibrėžti ir šiuos finansų rinkų produktus, į kuriuos būtų leidžiama investuoti per investicinę sąskaitą:

- perleidžiamieji vertybiniai popieriai (pvz., viešai platinamos akcijos, obligacijos);
- pinigų rinkos priemonės;
- kolektyvinio investavimo subjektų vertybiniai popieriai;
- tam tikros išvestinės finansinės priemonės;
- per sutelktinio finansavimo platformas platinamos priemonės;
- per tarpusavio skolinimo platformas platinamos priemonės.

Siūloma nustatyti, kad į tokią deklaruotą sąskaitą gautos pajamos iš finansinių produktų būtų apmokestinamos tik tuo atveju, jeigu šios pajamos yra išimamos iš investicinės sąskaitos, t. y. atliekami mokėjimai arba išimami gryniesi pinigai, kurie neskirti investicijoms į numatytus finansinius produktus ir tokių iš sąskaitos išsiimtų lėšų suma viršija į investicinę sąskaitą įneštų lėšų sumą. Tokiu būdu būtų užtikrinama, kad finansinių produktų įsigijimo išlaidos galėtų būti atimamos ne tik iš finansinių produktų pardavimo ar kitokio perleidimo nuosavybės pajamų, bet ir iš tokių produktų turėjimo generuojamų pajamų (pvz., palūkanų).

Kartu siūloma neriboti per investicinę sąskaitą galimų investuoti lėšų sumos, taip sudarant galimybes gyventojams turimas sukaupias didesnes lėšų sumas (pvz., gautas, pasibaigus terminuotojo indėlio sutarties terminui, pajamas iš nekilnojamo turto pardavimo ir pan.) toliau patogiai investuoti į finansų produktus per investicinę sąskaitą, o kartu išvengiant sudėtingo sąskaitos administravimo ir poreikio gyventojui analogiškos kilmės pajamoms taikyti 2 apmokestinimo sistemas. Įvertinant tai, kad investicinę sąskaitą turintis gyventojas finansinius produktus gali ir paveldėti arba gauti dovanų, ir siekiant sudaryti galimybę tokiam gyventojui visas

turimas investicijas valdyti per vieną sąskaitą, siūloma nustatyti, kad tokiu būdu įgyti finansiniai produktai gali būti laikomi įgytais per investicinę sąskaitą, jeigu gyventojas apie tai informuoja mokesčių administratorių bei iš tokių produktų gautas pajamas priskiria investicinei sąskaitai.

Atsižvelgiant į tai, kad apmokestinant per investicinę sąskaitą gautas pajamas taikomas GPM atidėjimas, šioms pajamoms nebūtų taikomos Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 20, 20¹, 20², 21 ir 30 punktuose nustatytos mokesčio lengvatos. Tai reiškia, kad visais atvejais, kai iš investicinės sąskaitos įsigytų finansinių priemonių gautos pajamos neįskaitomos (nepervedamos) į investicinę sąskaitą, bet iš karto panaudojamos kitiems tikslams (išimamos iš sąskaitos), jos būtų laikomos apmokestinamosiomis gyventojų pajamomis, net jeigu konkretus sandoris iš esmės ir atitiktų Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 20, 20¹, 20², 21 ar 30 punktuose numatytų lengvatų sąlygas. Tačiau minėtos Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 20, 20¹, 20², 21 ar 30 punkte numatytos lengvatos ir toliau būtų taikomos pajamoms iš finansinių produktų, įsigytų ne per investicinę sąskaitą.

Taip pat siūloma Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 21 straipsnyje nustatytas lengvatas ilgalaikio taupymo produktams visa apimtimi palikti tik pagal Pensijų kaupimo įstatymą (t. y. II pensijų pakopoje) gyventojų mokamoms pensijų įmokoms.

Vis dėlto lengvatų ilgalaikio draudimo ir III pakopos pensijų įmokoms siūloma atsisakyti palaipsniui, t. y. lengvatą taikyti ateinančius 10 metų iki 2024 metų pabaigos sudarytoms gyvybės draudimo ar pensijų kaupimo sutartims. Atsisakius lengvatos taikymo būtų užtikrinta, kad ilgalaikio taupymo produkto nesirinktų tie, kurie tą daro tik dėl grąžinamos mokesčio dalies, o draudimo bei pensijų fondų valdymo įmonės savo klientui pateikiamo investicinės veiklos rezultato dirbtinai nedidintų grąžinamo mokesčio suma, kartu būtų užtikrintas vienodas ilgalaikio taupymo rezultato apmokestinimas, nepriklausomai nuo to, iš kokio šaltinio jis gautas (Valstybinio socialinio draudimo fondo, privačių pensijų kaupimo fondų ar ilgalaikio investicinio gyvybės draudimo). Be to, pereinamasis 10 metų laikotarpis, kurio metu bus leidžiama atskaityti sumokėtas investicinio gyvybės draudimo ir III pakopos pensijų kaupimo įmokas pagal iki 2024 metų sudarytas sutartis, suteiks pakankamai laiko priimti sprendimus dėl jau sudarytų investicinio gyvybės draudimo ar pensijų kaupimo sutarčių pakeitimo, nutraukimo ar tolesnio kaupimo nebetaikant mokesčio lengvatos tikslingumo.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Nustačius palankesnę finansinių produktų apmokestinimo sistemą, galima tikėtis aktyvesnės kapitalo rinkų plėtos.

Prie numatomo lengvatų gyvybės draudimo ir III pakopos pensijų kaupimo įmokoms atsisakymo poveikio rinkos dalyviai turėtų prisitaikyti pereinamuoju 10 metų laikotarpiu.

6. Galima priimto įstatymo įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai nenumatoma.

7. Galima priimto įstatymo įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 21 straipsnyje nustatytų lengvatų atsisakymas gali turėti neigiamos įtakos įmonėms, teikiančioms gyvybės draudimo ar pensijų kaupimo paslaugas, tais atvejais, kai siūlomo produkto patrauklumas yra pagrįstas ne pačio produkto savybėmis, o būtent mokesčine lengvata.

8. Ar Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, galiojantys teisės aktai, kuriuos būtina pakeisti ar panaikinti, priėmus teikiamą įstatymo projektą

Priėmus Įstatymo projektą, galiojančių teisės aktų keisti nereikės.

10. Įstatymo projekto atitiktis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų ir kitų norminių teisės aktų rengimo tvarkos įstatymų reikalavimams ir bendrinės lietuvių kalbos normoms, sąvokų ir terminų įvertinimas

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projektu apibrėžiama nauja investicinės sąskaitos sąvoka suderinta su Valstybine lietuvių kalbos komisija.

11. Įstatymo projekto atitiktis Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei

Įstatymo projektas neprieštaruoja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams.

12. Įstatymui įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, šių aktų rengėjai

Priėmus Įstatymo projektą, turės būti priimti mokesčių administratoriaus teisės aktai dėl investicinės sąskaitos deklaravimo (rengėja – Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos).

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų pareikalaus ar leis sutaupyti įstatymo įgyvendinimas

Atsižvelgiant į tai, kad atitinkamų gyvybės draudimo įmokų, mokamų pagal iki nustatytos datos sudarytas sutartis, traktavimas pajamų mokesčio tikslais nesikeis dar 10 metų, reikšmingų papildomų pajamų trumpuoju laikotarpiu nenumatoma, o investicinės sąskaitos modelio poveikis priklausys ir nuo gyventojų elgsenos pasikeitimų.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Rengiant Projektą vertinimų, rekomendacijų ir išvadų nebuvo gauta.

15. Reikšminiai įstatymo projekto žodžiai

Gyventojų pajamų mokestis, investicinė sąskaita.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

Seimo narė

Gintarė Skaistė